

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гудзинський О.Д. Система менеджменту інституціональної трансформації економіки України (теоретико-методологічний аспект) : колективна монографія за загальною редакцією О.Д. Гудзинського. – К. : ТОВ «Аграр Медіа Груп», 2012. – 771 с.
2. Масленникова Н.П. Управление развитием организации / Н.П. Масленникова. – М. : Центр экономики и маркетинга, 2002. – 304 с.
3. Наливайко А.П. Теорія стратегії підприємства: Сучасний стан та напрямки розвитку : монографія / А.П. Наливайко. – К. : КНЕУ, 2001. – 227 с.
4. Пастухова В.В. Стратегічне управління підприємством: філософія, політика, ефективність : монографія / В.В. Пастухова. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2002. – 302 с.

УДК 336.13.02

Трусова Н.В.*докторант кафедри економічної теорії та економіки сільського господарства**Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету***МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОЦІНЮВАННЯ ФІНАНСОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА**

У результаті дослідження розглянуто методологічні засади оцінювання фінансового потенціалу підприємств сільського господарства. Обґрунтовано, що прийнятними критеріями фінансового потенціалу сільського господарства є: структура фінансових ресурсів, яка відповідає вимогам ефективного господарювання; наявність виробничого потенціалу галузі, який забезпечує прибутковість діяльності; відповідність обсягів і структури джерел фінансових ресурсів економічно обґрунтованим параметрам фінансування; дотримання ресурсного рівня фінансового потенціалу відповідно до міжнародних стандартів. Рекомендовано здійснювати оцінку рівня фінансового потенціалу підприємств з позиції «ресурсно-функціонального підходу» з використанням дворівневої системи показників фінансової спроможності суб'єктів.

Ключові слова: фінансові ресурси, фінансові індикатори, фінансовий потенціал, фінансова діяльність, сільське господарство, підприємство.

Трусова Н.В. МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНИВАНИЯ ФИНАНСОВОГО ПОТЕНЦИАЛА ПРЕДПРИЯТИЙ СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА

В результате исследования рассмотрены методологические основы оценки финансового потенциала предприятий сельского хозяйства. Обосновано, что приемлемыми критериями финансового потенциала сельского хозяйства являются: структура финансовых ресурсов, которая отвечает требованиям эффективного хозяйствования; наличие производственного потенциала отрасли, который обеспечивает доходность деятельности; соответствие объемов и структуры источников финансовых ресурсов экономически обоснованным параметрам финансирования; соблюдение ресурсного уровня финансового потенциала в соответствии с международными стандартами. Рекомендовано осуществлять оценку уровня финансового потенциала предприятий с позиции «ресурсно-функционального подхода» с использованием двухуровневой системы показателей финансовой состоятельности субъектов.

Ключевые слова: финансовые ресурсы, финансовые индикаторы, финансовый потенциал, финансовая деятельность, сельское хозяйство, предприятие.

Trusova N.V. METHODOLOGICAL PRINCIPLES OF EVALUATION FINANCIAL POTENTIAL OF ENTERPRISES IN THE AGRICULTURAL ECONOMY

As the result of research, methodological principles of financial potential evaluation of the agricultural sector are considered. It is proved that the eligible criteria of financial capacity of agriculture are: the structure of financial resources that effectively meets the requirements management; availability of production potential, which provides profitability; compliance of volume and structure of financial resources with feasible financing requirements; compliance with the resource level of financial potential in accordance with the international standards. Recommend to assess the level of potential financial and business position of enterprises from the point of view of «resource-functional approach» using a two-tier system of indicators of financial viability.

Keywords: financial resources, financial indicators, financial potential, finance, agriculture, enterprise.

Постановка проблеми. Стабілізація та нарощування обсягів фінансових ресурсів різних галузей економіки України – процес тривалий і багатограний. Він вимагає прийняття важливих рішень на макро- і макrorівні. Не є виключенням у цьому плані і нарощування фінансових потужностей сільського господарства, істотне зміцнення його позицій на ринку з метою забезпечення сільськогосподарських підприємств України засобами вітчизняного виробництва на користь прогресивних змін їх функціонування, надання певної фінансової стабільності. Фінансовий потенціал аграрної сфери гарантується високим рівнем розвитку сільського господарства, перетворенням його у високоефективний, експорто-

спроможний сектор економіки, для чого необхідною є реалізація низки макро- та мікроекономічних заходів, які б поліпшили фінансове становище сільськогосподарських підприємств, покращили їх ресурсне забезпечення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В економічній літературі глибоко досліджуються питання економічної сутності фінансових ресурсів як важливої складової фінансового потенціалу підприємств, напрямів їх формування та використання, оцінки, складу та структури. Фінансовий потенціал визначається пріоритетними можливостями фінансових ресурсів, які беруть участь в господарській діяльності сільськогосподарських підприємств та залучають-

ся для фінансування програм їх розвитку. Резонанс дискусії в наукових аграрних колах відбувається саме під час методики розміщення та використання фінансових ресурсів, їх впливу на прибутковість, перспективи і ефективність подальшого розвитку підприємств сільського господарства.

Проблематикою методологічного напрямку в даному контексті займаються вітчизняні і зарубіжні учені-економісти: Г.З. Базарова, С.Г. Беляєва та Л.П. Белих, О. Гудзь, О. Гривківська, Ж. Голодова, І. Залісько, К. Іоненко, В. Федосов, Дж. Форрестер, П. Стецюк та ін. Однак узагальнення й аналіз опублікованих робіт дозволили зробити висновок про те, що питання формування концептуальних та методологічних засад стосовно оцінювання рівня фінансового потенціалу підприємств аграрної галузі недостатньо розроблені як у науковому, так і в прикладному аспектах. До того ж переважає варіативно-фрагментарний підхід до визначення структури можливих джерел фінансових ресурсів щодо забезпечення потенціалу фінансової діяльності суб'єкта.

Постановка завдання. Метою нашого дослідження є формування методологічних положень і ідентифікація методів оцінки рівня фінансового потенціалу підприємств сільського господарства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження функціонування підприємств сільського господарства у сучасних умовах свідчить про їх істотні особливості порівняно з підприємствами інших галузей народного господарства, що впливає на рівень фінансового потенціалу, зокрема фінансову діяльність. Розуміти та враховувати ці особливості необхідно для того, щоб у процесі фінансової діяльності не допустити прийняття необачних фінансових рішень, які матимуть негативний вплив на сферу матеріального виробництва та будуть суперечити її природі. Проте фінансова діяльність сільськогосподарських підприємств має специфічні особливості:

- обмеженість власних фінансових ресурсів, а отже, неможливість вирішення проблеми виробництва конкурентоздатної продукції за рахунок прибутку та коштів амортизаційного фонду;

- необхідність довгострокового кредитування як спосіб фінансування виробничих процесів на підприємствах, тривалість яких перевищує календарний рік;

- необхідність державної підтримки розвитку галузі;

- недостатньо кваліфікований рівень прийняття фінансових рішень, відсутність знань, досвіду та культури щодо ефективного фінансового управління підприємств;

- відсутність активізації процесів саморегулювання, самоорганізації, самофінансування, що є невід'ємними у функціонуванні підприємств у розвинених ринкових економіках;

- наявність неплатежів (перед бюджетом, фондами, працівниками з виплати заробітної плати);

- недостатність розвитку фінансової інфраструктури галузі;

- неналежне інформаційне забезпечення сільськогосподарських підприємств та їх консультативне обслуговування, зокрема з питань альтернативних способів кредитування господарської діяльності.

Г.З. Базарова, С.Г. Беляєва та Л.П. Белих зазначають, що «в процесі розвитку підприємства фінансування господарської діяльності здійснюється за рахунок власних джерел, отриманих як позитивний результат виробничої діяльності (внаслідок уміння керівного апарату чітко формулювання концеп-

ції розвитку підприємства); залучення позикових коштів; продажу цінних паперів високої ліквідності, що призводить до зростання власних (операції зі звичайними акціями) та залучених коштів (операції з облігаціями); реалізації певних підрозділів чи активів суб'єкта господарювання; пільгового кредитування з боку держави; використання іноземних інвестицій; спрямування в деякі об'єкти безкоштовних капіталовкладень» [11, с. 155].

На нашу думку, джерела фінансування складається з категорій, які визначаються структурою фінансових ресурсів (а саме активом балансу) підприємства. При цьому типи виробничих операцій у господарській діяльності підприємств охоплюють всі можливі варіанти змін структури фінансових ресурсів (рис. 1):

- 1) кожна виробнича операція вносить зміни не менше ніж у дві статті балансу. Це обумовлено особливостями кругообігу засобів, у процесі якого відбуваються зміни або в складі фінансових ресурсів, або в складі їх джерел фінансування, або одночасно і в складі ресурсів, і в складі джерел;

- 2) підсумки активу і пасиву балансу змінюються тільки у тому випадку, коли виробнича операція стосується одночасно і фінансових ресурсів, і джерел їх фінансування. Тобто при надходженні ресурсів або при їх вибутті (операції третього і четвертого типів). Операції, що зумовлюють тільки перегрупування засобів у активі або зміни джерел в пасиві балансу, на підсумок балансу не впливають;

- 3) рівність підсумків активу і пасиву балансу зберігаються після будь-якої операції. Ця рівність зумовлена тим, що всі операції викликають або перегрупування залишків у статтях активу чи пасиву, або одночасне збільшення або зменшення на однакову суму статей активу і пасиву [12, с. 35].

Структура фінансових ресурсів підприємств визначається обсягами виробництва, складом джерел фінансування та ефективністю господарської діяльності, тобто залежить від індивідуальних особливостей підприємств, а також державної регуляторної політики. Зазначимо, що відповідальність за формування фінансових ресурсів у командній економіці та ринковій кардинально відрізняється у зв'язку із зміщенням акцентів у бік розвитку приватної форми власності, які спонукають до формування тенденції успішного ведення бізнесу.

Значні обсяги власних фінансових ресурсів не завжди будуть свідченням платоспроможності господарюючого суб'єкта. У деяких випадках за умови відсутності розривів у вкладенні коштів та отримання доходу (виручки) від реалізації продукції, а також незначних обсягах виробництва чи переробки продукції (мале підприємство) підприємці користуються кредиторською заборгованістю в якості джерела фінансування, що перебиває потребу у незначних обсягах кредитів для поповнення фонду оборотних коштів.

Тому виникає необхідність здійснення оцінки рівня фінансового потенціалу, метою якого є отримання достовірної інформації щодо стану реалізації фінансових інтересів сільськогосподарських підприємств, задоволення їх фінансових потреб, значення конкретних індикаторів (нормативів), виявлення причин можливих відхилень та розробки заходів щодо ліквідації, запобігання можливим втратам шляхом розробки комплексу заходів. До методів оцінки можна віднести наступні: спостереження; порівняння; аналізу і синтезу; оптимізації; корисності; експертної оцінки; наближення тощо [21, с. 109].

К.В. Іоненко зазначає, що передумовою оцінювання рівня фінансового потенціалу виступає аналіз, основним завданням якого є зниження невизначеності, пов'язаної з прийняттям майбутніх фінансових рішень [6, с. 19]. За такого підходу аналіз є методичним інструментом у системі управління фінансового потенціалу, який визначає доцільність реалізації фінансових програм і проектів.

Обчислення рівня фінансового потенціалу може базуватися або на визначенні величини фінансової стійкості в коротко- та довгостроковому періодах, або здатності протидіяти ризикам, що передбачає комплексність дослідження та розрахунок системи показників залежно від горизонтального рівня дослідження складу джерел фінансування, або з огляду на запропоноване нами визначення фінансового потенціалу, – як ефективності змін виробничих операцій, що утворюються у складі фінансових ресурсів і джерел фінансування.

Ж.Г. Голодова підходить до оцінки рівня фінансового потенціалу з позиції діагностики системи управління фінансовим потенціалом і пропонує її здійснювати у чотири етапи: оцінка фінансової стійкості, аналіз ефективності використання ресурсів, аналіз ефективності прийнятих організаційно-управлінських рішень, аналіз планування та впровадження стратегії діяльності [2, с. 25-28]. На нашу думку, проблема розрахунку узагальненого показника фінансового потенціалу в сільському господарстві ускладнюється тим, що інформаційного базису для коректного застосування математично-статистичних алгоритмів синтезу аналітичних динамічних моделей (наприклад, регресійних) просто фізично недостатньо. Крім того, предмет нашого вивчення має ще одну характерну особливість, яка полягає у тому, що в подібних дослідженнях принципово може бути відсутній достатній обсяг наявної інформації про об'єкт дослідження.

Зміст поняття фінансового потенціалу незалежно від рівня дослідження характеризується системою критеріїв і показників, що дозволяють виявляти його поточний стан та зміни, отримати об'єктивну інформацію для управління рівнем потенціалу у коротко- та довгостроковому періодах у контексті реалізації фінансових програми розвитку визначених державою галузевих пріоритетів та урахування цілей державного регулювання.

З точки зору наукових підходів дослідження критеріїв фінансового потенціалу Н.Т. Давтян визначає параметри, критерії, індикатори фінансового потенціалу як «...порогові значення функціонування фінансової системи. За їх межами вона втрачає здатність до динамічного саморозвитку на внутрішніх і зовнішніх фінансових ринках, стає об'єктом експансії національних і транснаціональних монополій,

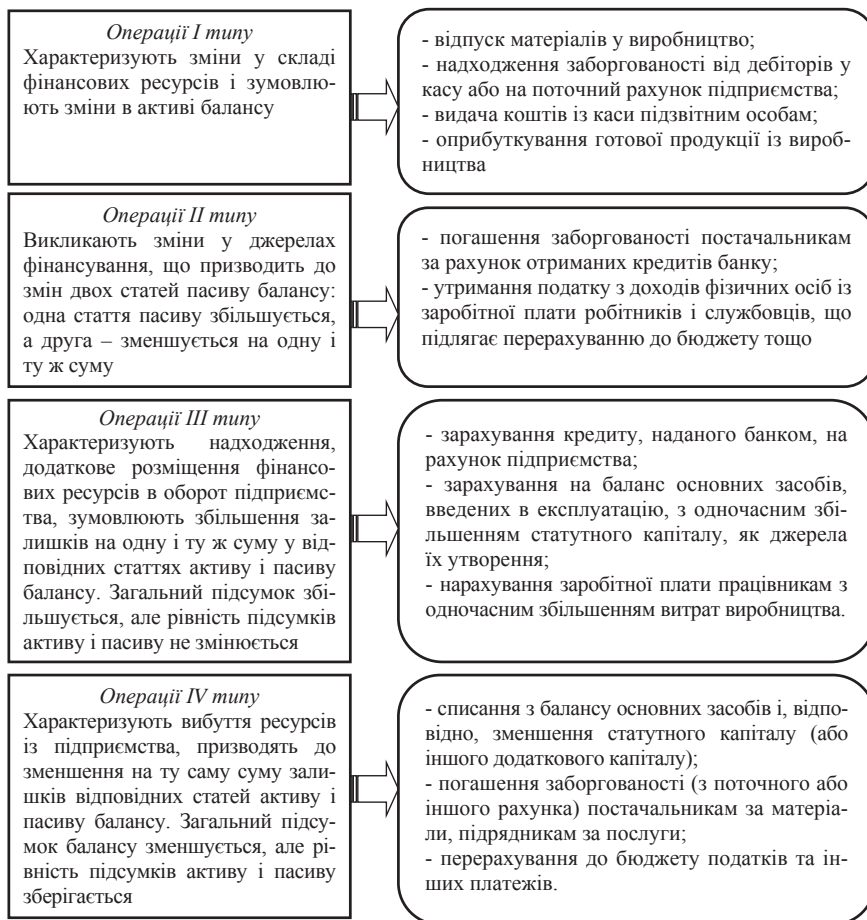

Рис. 1. Характер змін виробничих операцій у складі фінансових ресурсів і джерел фінансування

Джерело: розроблено автором

потерпає від внутрішнього та зовнішнього ризиків» [3]. П.А. Ібрагімова розглядає критерії як кількісні і якісні показники фінансового потенціалу, а параметри – як порогові (граничні) значення показників, вихід за межі яких порушує стабільність та розвиток фінансової системи через зростання впливу внутрішніх і зовнішніх ризиків [4]. На нашу думку, параметри фінансової системи, по суті, є індикаторами фінансового потенціалу, оскільки і ті, та інші мають порогові значення.

С. Лазаренко, Н. Гловацька визначають критерії фінансового потенціалу як «...мінімум сукупних індикаторів фінансової системи держави, суб'єкта господарювання, з виокремленням певного порогового значення, за яким настає деградація або руйнування системи господарювання» [8, с. 26]. На відміну від попередніх підходів дане визначення критерію фінансового потенціалу враховує кризовий період розвитку держави та ґрунтується на фіксації завданої шкоди способами та методами господарювання. К. Х. Іпполітов розглядає параметри, критерії фінансового потенціалу держави як «...стан ризикованості фінансових відносин» [5, с. 30]. Загальний недолік даного підходу полягає у відсутності уточнень і роз'яснень з позиції того, від яких ризиків необхідно захищати фінансові відносини і якими є порогові значення фінансового потенціалу в фінансових відносинах.

Ю.В. Квятківський вважає «...єдиним критерієм стану захищеності фінансових інтересів» суб'єкта аграрної сфери, що тотожне стійкості та стабільності, – фінансовий потенціал [7, с. 73]. Проте кон-

статація такого стану суб'єкта фінансового потенціалу неможлива без системи показників, значення яких дозволяють зробити відповідні висновки. Так, В.І. Мунтіян визначає критеріями фінансового потенціалу систему показників (індикаторів), використовуваних для оцінки об'єкта дослідження, які його характеризують [10, с. 37]. Ми також погоджуємося з такою позицією автора.

Отже, критерії фінансового потенціалу сільського господарства повинні відображати стабільність функціонування та можливості поліпшення фінансового забезпечення сільськогосподарських підприємств, констатувати відсутність чи наявність ризиків та здатність до їх передбачення, з огляду на що прийнятими критеріями фінансового потенціалу сільського господарства, на нашу думку, можуть бути: структура фінансових ресурсів, яка відповідає б вимогам ефективного господарювання; наявність такого виробничого потенціалу сільського господарства, який би забезпечив прибутковість діяльності сільськогосподарських підприємств; відповідність обсягів і структури джерел фінансових ресурсів економічно обґрунтованим параметрам фінансування; дотримання ресурсного рівня фінансового потенціалу відповідно до міжнародних стандартів.

У зв'язку з цим ми дійшли висновку про визначення рівня фінансового потенціалу з використанням відносних показників (показників ефективності, класична схема розрахунку яких полягає у відношенні прибутку до витрат), які покладено в основу побудови узагальнюючого показника рівня фінансового потенціалу сільського господарства, розрахованого як середнє геометричне показників ефективності – факторів формування фінансового потенціалу галузі. Причому, з огляду на вагомість фінансових ресурсів та їх джерел як факторів формування рівня фінансового потенціалу, вважаємо за доцільне розглядати не показник ефективності використання фінансових ресурсів та джерел фінансування, а враховувати сукупний вплив складових показників: ефективність використання готової продукції, ефективність дебіторської заборгованості, ефективність використання грошових коштів, їх еквівалентів та поточних фінансових інвестицій, ефективність використання довгострокових кредитів банків, ефективність використання короткострокових кредитів банків, ефективність державної підтримки.

$$I_{\phi n} = \sqrt[6]{f_{zn} \times f_{\phi 3} \times f_{zk, \phi i} \times f_{\phi k} \times f_{kk} \times f_{\phi n}}, \quad (1)$$

де $I_{\phi n}$ – інтегральний показник рівня фінансового потенціалу сільського господарства; f_{zn} – ефективність використання готової продукції; $f_{\phi 3}$ – ефективність дебіторської заборгованості; $f_{zk, \phi i}$ – ефективність використання грошових коштів, їх еквівалентів та поточних фінансових інвестицій; $f_{\phi k}$ – ефективність використання довгострокових кредитів банків; f_{kk} – ефективність використання короткострокових кредитів банків; $f_{\phi n}$ – ефективність державної підтримки.

Зазначена сукупність складових фінансового потенціалу сільського господарства знаходить своє відображення в системі показників фінансового аналізу, які доцільно розглядати у розрізі абсолютних та відносних. Проте для фінансової діяльності підприємств сільського господарства значення мають не самі показники, а порогові їх значення – граничні величини (індикатори), недотримання яких призводить до порушення фінансової стійкості, перешкоджає нормальному розвитку різноманітних елементів відтворення, спричиняє й формує негативні, нищівні тенденції в сільському господарстві.

Порогові значення повинні набути на рівні макроекономіки статусу прийнятих або затверджених на державному рівні кількісних параметрів, дотримання яких повинно стати обов'язковим елементом державних фінансових програм. Дослідження індикаторів з позиції їх узагальнення дозволило запропонувати наступне їх групування:

- макроекономічні, які відображають основні, принципові особливості ознаки національних інтересів і затверджуються на урядовому рівні;
- індикатори, що доповнюють головні показники і параметри, затверджені Міністерством фінансів України;
- індикатори функціонального і галузевого рівнів, що затверджуються, зокрема, Міністерством аграрної політики та продовольства України для сільського господарства;
- фінансового потенціалу регіонів;
- фінансового потенціалу підприємств.

Узагальнення критеріїв фінансового потенціалу держави, галузі, підприємства та виділення їх індикаторів передбачає подальшу оцінку суб'єкта потенціалу з використанням різних систем показників. Вчені не мають єдиної думки відносно використання системи фінансових показників для оцінки рівня фінансового потенціалу. Так, оцінка фінансового потенціалу держави згідно з розробленими методичними рекомендаціями, затвердженими Наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 за № 60 [9], здійснюється порівнянням отриманих показників з пороговими значеннями індикаторів економічної безпеки.

Важливе значення для управління фінансового потенціалу мають уточнення і поправки, пов'язані з розробкою нормативів і критеріїв порівняння за наявними показниками. Нами рекомендується здійснювати оцінку рівня фінансового потенціалу підприємств сільського господарства з позиції «ресурсно-функціонального підходу» з використанням наступних показників: коефіцієнт покриття, коефіцієнт фінансової стабільності, коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами, рентабельність активів та частку доходів від реалізації продукції у загальному обсязі доходів. Розрізняти у системі показників фінансової спроможності суб'єктів по їх значущості два рівні. До першого рівня відносимо наступні індикатори: ефективність управління (рентабельність діяльності); платоспроможність і фінансова стійкість (ліквідність); ділова активність (оборотність коштів); ефективність використання майна (ринкова стійкість); інвестиційна привабливість.

Формування системи пріоритетів (показників) другого рівня повинне конкретизуватися індикаторами першого рівня, враховуючи можливість їх різнопланового характеру інтерпретації для окремих напрямів забезпечення фінансового потенціалу підприємства, для різних аспектів розвитку фінансової діяльності, для окремих типів центрів відповідальності.

Висновки з проведеного дослідження. Інтегральна оцінка рівня фінансового потенціалу підприємств сільського господарства залежить від ступеня відповідності складників потенціалу стратегічним фінансовим цілям і завданням, що проявляється в межах господарської ланки і безпосередньо пов'язана з функціонуванням та розвитком сільського господарства. При цьому збільшується ризик (невизначеність) і ціна прийняття фінансових рішень. Для їх зменшення необхідно є розробка системи фінансових індикаторів, які дозволяють шляхом спостережень виявити проблемні аспекти на ранніх стадіях прояву і розробити заходи з їх усунення та зниження втрат.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Борщевський В. В. Іноземні інвестиції як чинник регіонального розвитку / В. В. Борщевський // *Фінанси України*. – 2003. – № 10. – С. 108-117.
2. Голодова Ж. Г. Формирование и управление финансовым потенциалом региона в целях обеспечения его экономического роста [Текст] : автореф. дис. ... докт. экон. наук / Ж. Г. Голодова // Москва. – 2010. – 44 с.
3. Давтян Н. Т. Зарубіжний та вітчизняний досвід оцінки фінансового потенціалу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.icr-ua.com>.
4. Ибрагимов П. А. Оценка экономического потенциала региона [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.rusnauka.com>.
5. Ипполитов К.Х. Финансовый потенциал: стратегия возрождения России / К. Х. Ипполитов. – М. : Российский союз предприятий, 2006. – 263 с.
6. Іоненко К. В. Формування та оцінка фінансового потенціалу регіону [Текст] : автореферат дис. ... кандидата економічних наук / К. В. Іоненко // К., 2007. – 24 с.
7. Квятківський Ю. В. Критерії оцінки фінансового потенціалу суб'єктів аграрної сфери / Ю. В. Квятківський // *Економіка АПК*. – 2010. – № 11. – С. 70-74.
8. Лазаренко С. Макроаспекты финансовой системы: факторы, критерии и показатели / С. Лазаренко, Н. Гловацкая, // *Вопросы экономики*. – 1994. – № 12. – С. 25-34.
9. Методика розрахунку рівня економічної безпеки України, затвердженої Наказом Міністерства економіки України від 02.03.2007 за № 60. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://me.kmu.gov.ua/control/uk/publish>.
10. Мунтян В. І. Фінансова система України / В. І. Мунтян. – К. : Вид-во КВІЦ, 1999. – 464 с.
11. Теория и практика антикризисного управления / Г. З. Базаров, С. Г. Беляев, Л. П. Бельих и др. – М. : Закон и право, ЮНИТИ, 1996. – 469 с.
12. Трусова Н.В. Фінансовий аналіз підприємства: теорія та практика : навчальний посібник / Н. В. Трусова. – Мелітополь : ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2012. – 392 с.

УДК 338.262

Турило А.А.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
Криворізького національного університету*

**СИСТЕМАТИЗАЦІЯ ВИДІВ ПОТЕНЦІАЛІВ ПІДПРИЄМСТВА
І РОЛЬ В НИХ ПОТЕНЦІАЛУ ВЛАСНИКІВ**

У роботі визначено зв'язок економічного потенціалу підприємства з стратегічними цілями підприємства. Виокремлено основні види оцінки економічного потенціалу підприємства. Запропонована методика оцінки економічного потенціалу підприємства за критерієм часу. Розроблено теоретико-методологічні підходи до формування місії і стратегії розвитку підприємства на закладах визначення ролі і основних видів потенціалів в цих процесах. Сформульована модульно-змістовна архітектура певної сукупності видів потенціалів підприємства. Визначено основні характерні риси, що формують потенціал власників підприємства.

Ключові слова: потенціал, економічний потенціал підприємства, потенціал власника.

Турило А.А. СИСТЕМАТИЗАЦИЯ ВИДОВ ПОТЕНЦИАЛОВ ПРЕДПРИЯТИЯ И РОЛЬ В НИХ ПОТЕНЦИАЛА ВЛАДЕЛЬЦЕВ

В работе определена связь экономического потенциала предприятия со стратегическими целями предприятия. Выделены основные виды оценки экономического потенциала предприятия. Предложена методика оценки экономического потенциала предприятия по критерию времени. Разработаны теоретико-методологические подходы к формированию миссии и стратегии развития предприятия на основе определения роли и основных видов потенциалов в этих процессах. Сформулирована модульно-содержательная архитектура определенной совокупности видов потенциалов предприятия. Определены основные характерные черты, формирующие потенциал владельцев предприятия.

Ключевые слова: потенциал, экономический потенциал предприятия, потенциал владельца.

Turylo A.A. SYSTEMATIZATION OF TYPES OF ENTERPRISE'S POTENTIAL AND ROLE OF ENTREPRENEUR'S POTENTIAL HEREIN

This paper defines the economic potential relationship with the company strategic goals of the company. Examined the main types of evaluation of the economic potential of the company. The technique of assessing the economic potential of the company by the criterion time. Theoretical and methodological approaches to the formation of mission and development strategy based on the role and the main types of potentials in these processes. Formulated module and meaningful architectonics given set of potential types of businesses. The main characteristics that shape potential owners.

Keywords: potential and economic potential of the enterprise, potential owner.

Постановка проблеми. Потенціал підприємства, економічний потенціал підприємства відіграє важливу роль в його діяльності.

Головне призначення формування економічного потенціалу підприємства полягає у тому, щоб якомога ефективніше забезпечити реалізацію стратегічних цілей підприємства.

Без визначення і формування економічного потенціалу підприємства неможливо здійснювати економічно обґрунтовану його діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення праць економістів [1-10 та ін.] показує, що в економічних дослідженнях дуже широко використовується

такий термін, як «потенціал підприємства». Такі економісти, як Р.О. Костирко, В.В. Ровенська [13; 11 та ін.] визначають потенціал підприємства на ресурсній базі. Н.Я. Шкроміда, І.А. Фесенко [12; 14 та ін.] вивчають дане поняття через цільовий аспект. І.П. Отенко, О.О. Тімохіна [5; 15 та ін.] визначають потенціал підприємства на основі можливостей підприємства.

Наприклад, у роботі [13] економічний потенціал підприємства визначається як ступінь використання ресурсів підприємства, у роботі [12] уточнюється сутність економічного потенціалу підприємства, який